

Les directrius de connectivitat ecològica de Catalunya

Josep Maria Mallarach

El passat 15 d'octubre de 2006, el Departament de Medi Ambient i Habitatge va aprovar les Bases per a les directrius de connectivitat ecològica de Catalunya –que situen Catalunya en una posició capdavantera a l'Estat espanyol en la matèria– a fi d'incorporar aquesta dimensió funcional de la conservació en tots els àmbits polítics i a totes les escales on pot ser rellevant. Aquest article exposa els llargs antecedents i la gestació d'aquest document, la seva importància i incidència previsible, com s'estructura i quin és el seu contingut, i acaba justificant la necessitat que les bases esdevinguin unes Directrius aprovades pel Govern de Catalunya.

Petita història de les directrius

La necessitat de disposar d'unes directrius que donessin un marc sòlid de referència se sentia clarament des de la meitat dels anys noranta, quan es varen començar a aprovar a Catalunya disposicions, plans o programes on ja s'incorporaven, de forma desigual, els conceptes de connectivitat ecològica. L'antecedent més significatiu és la Resolució 552/V del nostre Parlament sobre l'elaboració d'un pla d'àrees de connexió biològica a Catalunya (1998), la qual instava el Govern a l'adopció d'unes directrius estratègiques per al manteniment de les connexions ecològiques i paisatgístiques. Aquestes primeres directrius es varen elaborar des de la Direcció General de Medi Natural del Departament de Medi Ambient, i van seguir un procés de consultes tècniques, fins assolir una versió apta per ser aprova-

JAMÉ HIDALGO, A PARTIR DEL GOOGLE EARTH

El pla de Tapioles constitueix un connector essencial per al manteniment dels espais naturals de la Garrotxa.

da, fet que es va ajornar reiteradament, fins que varen quedar desades en un calaix.

El nou Estatut d'Autonomia de Catalunya de 2006 va atribuir a la Generalitat les competències exclusives en l'establiment i la regulació de les figures de protecció d'espais naturals i de corredors biològics. El mateix any, el Departament de Medi Ambient i Habitatge va assumir el repte de les directrius pendents, i a través d'un taller participatiu amb alts càrrecs del Departament de Medi Ambient i experts en la matèria, realitzat a la seu del Parc Natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa, es va assolir un redactat de les Bases que van ser aprovades pel Consell Directiu el 15 d'octubre. La presentació pública es va dur a terme el novembre, en què se'n va difondre la versió impresa i es posà en domini públic, dins d'una nova secció del web del Departament de Medi Ambient i Habitatge dedicada a la connectivitat ecològica que, a més del document de les Bases, posa per primera vegada a l'accés del públic tots els documents internacionals més destacats en la matèria.

Estructura de les directrius

El document de Bases aprovat conté 68 directrius, organitzades amb criteris sectorials, agrupades en els deu capítols següents: planejament territorial (4 directrius), espais naturals protegits (3), espècies amenaçades i protegides (6), xarxa viària i altres infraestructures lineals (10), espais fluvials (8), agricultura (6), urbanisme (5), ús dels recursos biològics, és a dir, gestió forestal, caça, pesca, etc. (7), avaluació ambiental (11) i, finalment, un capítol dedicat a recerca, informació i participació, amb 7 directrius.

Darrere de les directrius segueixen quatre annexos força importants: L'annex 1 conté un glossari amb les definicions dels conceptes clau que empen les directrius. Calia clarificar els conceptes clau perquè al nostre país s'havia produït una gran proliferació terminològica en aquesta matèria que havia donat lloc a més de dos-cents termes diferents, que confonen més que no pas ajuden. L'annex 2 conté la relació dels nous instruments que les directrius proposen desenvolupar. L'annex 3 conté les normes i plans que les directrius proposen completar, i es presenten de manera resumida algunes de les implicacions normatives i sobre el planejament d'aquestes directrius. I, finalment, l'annex 4 presenta un recull dels diferents documents i instruments internacionals i comunitaris relacionats amb la connectivitat ecològica, una llista d'estudis i informes d'àmbit més local, representatiu de tipus de treballs realitzats, i un recull de la normativa i dels plans que tenen incidència sobre la connectivitat ecològica a Catalunya, tant si són d'àmbit català com estatal.

Cadascun dels deu àmbits en què s'agrupen les directrius s'organitza de la mateixa forma: La primera part planteja les característiques essencials de la connectivitat ecològica en aquell àmbit concret. La segona part resumeix les disposicions internacionals i

europeses més rellevants que són d'aplicació en matèria de connectivitat ecològica en aquest sector. La tercera part resumeix les aportacions més importants que han fet els estudis realitzats a Catalunya, i també les normes o disposicions relatives a aquest àmbit que ja són d'aplicació. La quarta part conté les directrius, amb una numeració correlativa, des de l'inici a l'acabament. La cinquena i darrera part indica quines són les directrius que tenen més relació amb les que s'acaben d'indicar, atès que moltes vegades hi ha vincles entre elles que és bo de tenir en compte.

Incidència de les Bases per a les directrius

Per tal de comprendre l'abast i la incidència potencial que tenen aquestes directrius, n'hi ha prou indicant que preveuen incorporar disposicions i mesures en una sèrie de nous instruments, que el Govern de Catalunya té previst elaborar, concretament cinc lleis, tres reglaments, set plans, un programa, un catàleg, quatre manuals, a més de diverses guies i normes tècniques. D'entre els nous plans, el més important és, segurament, el pla territorial sectorial de connectivitat ecològica. A més d'això, les directrius preveuen incorporar modificacions en alguns instruments legals que ja existeixen, concretament cinc lleis, dos decrets, cinc plans i un programa.

Des de la seva aprovació, les directrius contingudes en aquestes Bases són de compliment obligat per al Departament de Medi Ambient i Habitatge, i per tant incideixen en tots els procediments administratius on les seves unitats intervenen, com ara les avaluacions ambientals de plans, programes i projectes, per als redactors dels quals actuen com a criteris inspiradors. Respecte als altres departaments de la Generalitat de Catalunya i la resta d'administracions públiques de Catalunya, constitueixen unes recomanacions, i donen orientacions per als instruments que s'han de desenvolupar.

Finalment, cal remarcar que socialitzen un coneixement sobre una faceta important de la sostenibilitat ambiental, amb un llenguatge que és útil per als tècnics que han d'elaborar projectes, plans i programes, i també per als polítics que han de debatre'ls i aprovar-los. En aquest sentit, la nova secció dedicada a la connectivitat ecològica, dins el web del Departament de Medi Ambient, serà una eina molt útil per aplicar i desenvolupar les directrius, atès que ja ofereix tota la seva informació, internacional i nacional, organitzada en els mateixos deu àmbits sectorials que les directrius.

Conclusions

Les Bases de les directrius de connectivitat ecològica de Catalunya són, doncs, un document clar, ambiciós i ben estructurat, que demostra la voluntat del Departament de Medi Ambient i Habitatge d'assumir un gran repte: tenir en compte la funcionalitat de la natura a totes les escales i en tots els processos de decisió que poden afectar-la de forma significativa.

La successió de falsos túnels i viaductes a la variant de Girona evita el seu efecte barrera.

Seria desitjable que fossin sotmeses a un procés de consulta i de participació pública, començant pels altres departaments del Govern, per tal de poder assolir un redactat que fos aprovat per decret i vinculés les decisions que adoptin en el futur totes les administracions públiques de Catalunya.

Si algú pensa que l'aplicació d'aquestes directrius afegirà una complicació més als ja prou complexos processos d'elaboració de plans, programes o projectes, se li ha de respondre que potser és inevitable que sigui així, perquè la civilització que construïm entre tots també és enormement complexa, i té unes capacitats de transformació, i de destrucció, molt poderoses, davant les quals les respostes simplistes poden ser inútils. Ara bé, internalitzar una realitat de la natura, com és la seva dimensió funcional, no pot deixar d'estalviar molts problemes a la nostra societat, uns problemes que ja tenim i que podrien augmentar encara més, si se seguís ignorant aquesta realitat, fins a produir unes complicacions incomparablement més greus, tant per a nosaltres com per als innombrables éssers vivents amb els quals compartim aquest país, que també són mereixedors de respecte.

Per tant, si la nostra societat vol tenir una actitud responsable i equitativa envers les generacions futures, si vol ser prudent davant de les incerteses del futur, com ara les derivades del canvi climàtic, no li queda cap altra alternativa que adoptar les mesures que calguin per mantenir l'estabilitat ecològica dels ecosistemes, els seus serveis i funcions, a fi que els prodigiosos mecanismes d'autoregulació, restauració i regeneració de la natura puguin seguir actuant i mantenir així el nostre país –que és la nostra llar– sa i bell.

Josep Maria Mallarach i Carrera. *és consultor ambiental.*

Referències

- MALLARACH, J. M. i GERMAIN i OTZET, J. (ed.). *Bases per a les directrius de connectivitat ecològica de Catalunya*. Departament de Medi Ambient i Habitatge. Barcelona, 2006. 96 p.
- MALLARACH, J. M. (coord.) *Connectivitat ecològica a Catalunya. Taller d'experts en connectivitat ecològica i paisatgística. Olot 19-20 de desembre de 2003*. CD. CILMA / Diputació de Girona, 2004.
- Secció de connectivitat ecològica, al web del Departament de Medi Ambient i Habitatge, http://mediambient.gencat.net/cat/el_medi/natura/inici.jsp.